

Rezumat

Dumnezeu l-a creat pe om ca ființă cuvântătoare. Cuvântul constituie pentru om un mijloc de comunicare. Dumnezeu se adresează oamenilor tot prin cuvânt.

În **Introducerea** tezei se reamintește ceea ce spunea Apostolul neamurilor în Epistola sa către Evrei: *După ce Dumnezeu odinioară, în multe rânduri și în multe chipuri, a vorbit părinților noștri prin proroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul* (Evrei I, 1-2). Înțelegem de aici cuvântul ca fiind mijlocul de legătură între noi și Dumnezeu, dar și între oameni. În Biserică, cuvântul are și un sens mai înalt, devenind rugăciune, sau cuvântare liturgică. Cuvântul, rostit în cadru liturgic, urmărește trei obiective: luminarea minții creștinilor, mișcarea inimilor și înduplecarea voințelor. În sens creștin, prin cuvânt înțelegem Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu, dar și cuvântul comunicat de El oamenilor, sau Scriptura, care este cuvântul lui Dumnezeu.

Cuvântul este mijloc de transmitere către oameni a mesajului divin. Dumnezeu intră de la început în legătură cu oamenii prin cuvânt, vorbind și cu protopărinții în rai. Atunci rostește și protoevangheliul sau prima veste bună. Dumnezeu a continuat să comunice voia Sa către oameni, în Vechiul Testament, prin profeți. A vorbit apoi oamenilor, în Noul Testament, prin Cuvântul Său întrupat. Cuvântul este folosit de Sfinții Apostoli și, în continuare, de Sfinți și Sfinții Părinți, de slujitorii Bisericii. Acest cuvânt revelator este încărcat de putere, iar nu literă moartă. Lucrarea de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu se realizează prin cuvânt, în măsura în care acest cuvânt este pornit din inimă și este ziditor.

I. Despre propovăduire și propovăduitor în Sfânta Scriptură

Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, a venit între oameni pentru mântuirea noastră. El a propovăduit învățătura adevărată, adevărul veșnic, ca Unul ce era Calea, Adevărul și Viața (Ioan XIV, 6). El este adevărul și la El trebuie să raportăm orice învățătură de credință.

1.Scopul propovăduirii Evangheliei

Propovăduirea Evangheliei înseamnă propovăduirea învățaturii drept-măritoarei noastre Biserici, înseamnă vestirea adevărului mântuirii tuturor oamenilor. Propovăduirea condiționează mântuirea sufletelor creștinești, prin prisma credinței, la care nu se poate ajunge fără Evanghelie. Lucrarea de propovăduire a Evangheliei nu implică doar o latură umană, ci și una divină, ea însăși fiind în primul rând o lucrare dumnezeiască. Duhul Sfânt a lucrat prin Sfinții Apostoli și lucrează prin fiecare cleric ce propovăduiește cuvântul mântuirii.

2.Domnul nostru Iisus Hristos, Izvorul propovăduirii

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin întreaga Sa lucrare, constituie deopotrivă izvorul, dar și fundamentul întregii lucrări de propovăduire, realizată de Biserica noastră. Dacă profeții Vechiului Testament vorbeau semenilor lor din ceea ce li se descoperea, prin voia lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu Își primește credința de la altcineva, ci este El Însuși izvor al credinței mântuitoare și al adevărului. Dascălii pământești, lumești sunt limitați, ca și cei de la care au învățat. Când vorbim despre Mântuitorul nostru Iisus Hristos, să ne gândim însă că nimic nu Îi mărginește atotștiința Sa. El învață și se revelează pe Sine și invers. Împărăția cerurilor, sau împărăția lui Dumnezeu este tema centrală a propovăduirii Mântuitorului. Tot așa și astăzi, propovăduirea Evangheliei are ca scop tocmai ca noi creștinii să dobândim mântuirea, adică să câștigăm împărăția cerurilor.

3.Sfinții Apostoli, propovăduitori ai Evangheliei Mântuitorului Hristos

Lucrarea de propovăduire a Evangheliei lui Hristos de către Sfinții Apostoli continuă pe cea a Mântuitorului. Predica apostolică se înscrie și ea în revelația divină, fiindcă Sfinții Apostoli au fost mijlocitori, dar și transmițători ai revelației, cunoscând pe Domnul în mod direct, fiind formați de El în timpul celor trei ani de activitate. De aceea, Sfinții Apostoli au propovăduit Cuvântul cum numai niște ucenici vrednici ai Acestuia puteau face. Autoritatea propovăduirii apostolice vine din faptul că ea se bazează pe o cunoaștere nemijlocită a învățaturii Domnului, pe mărturia directă pe care Sfinții Apostoli au oferit-o despre întreaga activitate a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, până la Înălțarea Sa la ceruri, dar și după aceea, ca unii ce au fost sufletul primelor comunități bisericești. Sfinții Apostoli sunt mai mult decât simplii propovăduitori ai Sfintei Evanghelii. Ei sunt cei ce au pus în scris cărțile ce poartă numele de Evanghelii, dar și alte cărți ale Noului Testament. În întreaga lor activitate, apostolii sunt ajutați de harul Duhului Sfânt, care face ca lucrarea lor de propovăduire să nu fie o simplă activitate omenească, ci una divino-umană. Lucrarea de propovăduire realizată de către Sfinții Apostoli nu poate fi nicidecum despărțită de slujirea lor preoțească, ci decurge tocmai din aceasta.

În centrul lucrării de propovăduire a Sfântului Apostol Petru stă Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cu Persoana Sa divino-umană, cu minunile, patimile și Învierea Sa. Lucrarea acestui sfânt apostol este un model, el trăind învățătura lui Hristos, fiind martor ocular. A trecut peste toate obstacolele, în predicarea Evangheliei, arătând înțelepciune, perseverență și putere de convingere, mereu ajutat de harul divin.

Propovăduirea Evangheliei de către Sfântul Apostol Pavel urmărește un obiectiv de o amploare deosebită, anume convertirea neamurilor la credința în Hristos. Ca propovăduitor, Apostolul neamurilor are o personalitate aparte, cu o forță de convingere a ascultătorilor săi nemaiîntâlnită până atunci. Cuvântările sale sunt în același timp de o deosebită frumusețe și pornesc de la fondul sufletesc ales al autorului lor. Chiar și atunci când este închis, sau arestat, Sfântul Apostol Pavel propovăduiește pe Hristos. Pașii îl poartă pe Pavel în cele mai îndepărtate colțuri ale imperiului roman și atacă pe păgâni în inima lor, acolo unde se aflau marile temple idolatre. Propovăduirea lui Pavel urmărește mai întâi câștigarea sufletelor celor cărora se adresează, suflete pe care mai apoi le poate aduce mai ușor la Hristos. Desigur, lucrarea apostolului neamurilor a fost cu mult mai vastă decât cea pe care o redau Faptele Apostolilor și chiar epistolele sale. În centrul propovăduirii pauline este minunea convertirii sale pe drumul Damascului.

II. Sfinții Părinți, trăitori și propovăduitori ai Evangheliei în cadrul cultului Bisericii

Scrierile Sfinților Părinți, în ansamblul lor, sunt valoroase și răspund nevoilor practice pe care creștinii le au, pentru zidirea lor sufletească. Sunt lucrări cu scop misionar și pastoral și arată credința autorilor și a destinatarilor lor. Se bazează totdeauna pe citate și pe idei biblice. Modelul pe care îl au în față este Hristos, iar locul în care se desfășoară toată strădaniile lor este Biserica.

1. Hristos - centrul lucrării de propovăduire a Părinților Apostolici

Scrierile Părinților Apostolici prezintă “cu fidelitate” mesajul creștin, dar insistă și asupra aspectelor specifice ale vieții comunităților cărora se adresează. Ierarhia bisericească, ne arată scrierile Părinților apostolici, avea un rol esențial în lucrarea de propovăduire a Evangheliei lui Hristos. Părinții apostolici vin în continuarea directă a lucrării de propovăduire a Sfinților Apostoli, ai căror ucenici au fost. Părinții Apostolici au propovăduit Evanghelia cu multă râvnă, predicând și trăind conform acesteia. Sfânta Scriptură avea un rol aparte.

2. Locul predicii în cadrul Sfintei Liturghii din vremea Sfântului Iustin Martirul și Filosoful

În Apologiile sale, Sfântul Iustin descrie credința, viața și cultul creștinilor, mai ales Botezul și Euharistia. În capitolele 65-67 din Apologia I se descrie Liturghia creștină din vremea sa, fiind cea mai veche prezentare din literatura patristică și o oglindire a cultului vremii. Este o prezentare exactă a ceea ce se săvârșea de Biserică. Predica se ținea imediat după lecturile biblice, adică pericopa Evanghelică. Această predică era de fapt o cuvântare ce explica pericopa citită, pentru ca și catehumenii să învețe și să se familiarizeze cu credința. Cât despre creștinii din biserică, ei aveau în timpul predicii răgazul necesar să se pregătească pentru împărtășire.

3. Sfântul Irineu de Lugdunum, neostenit propovăduitor al Evangheliei

Sfântul Irineu a propovăduit cu hotărâre adevărul mesajului lui Hristos și al Sfinților Săi Apostoli. A propovăduit credința creștină ca fiind adevărul universal și plenitudinea cunoașterii, singura cale de mântuire. În prologul lucrării “Demonstrația propovăduirii apostolice”, insistă asupra necesității păstrării ortodoxiei credinței. În prima parte a lucrării se expun temeiurile fundamentale ale propovăduirii apostolice.

4. Origen și sensul cuvântului Evanghelie

Origen a fost unul dintre cei mai mari gânditori creștini, dar și dintre cei mai mari propovăduitori ai Evangheliei lui Hristos în Biserică. Origen s-a preocupat mai ales de cercetarea Scripturii, forma scrisă a tradiției și a revelației divine. Teologia sa se mișcă între doi poli, Hristos și Biserica Sa. Preocuparea Bisericii trebuie să fie propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu. Origen extinde conceptul de Evanghelie dincolo de Persoana lui Iisus și de învățătura Sa, înglobând și învățătura apostolilor despre Hristos.

5. Tertulian și Sfântul Ciprian al Cartaginei, sau despre Botez și tâlcuirea Rugăciunii Domnești

Tertulian oferă cele mai vechi informații din Biserica apusului, privind rânduiala și în general învățătura despre Sfântul Botez. Este vorba despre lucrarea sa De Baptismo. Sfântul Ciprian al Cartaginei, în lucrarea sa Despre Rugăciunea Domnească oferă o cateheză prebaptismală.

6. Caracterul bisericesc al propovăduirii Sfântului Grigorie al Nisei

Propășirea duhovnicească a Bisericii, învață Sfântul Grigorie al Nisei, ține de lucrarea de tâlcuire a Scripturii și mai ales a Sfintei Evanghelii, lucrarea realizată de clerul bisericesc. Dar tâlcuitorul Scripturii, păstor al Bisericii, are nevoie el însuși să trăiască o viață duhovnicească și mai are nevoie de rugăciunile pleromei Bisericii, pentru ca Duhul Sfânt să îl inspire și să propovăduiască corect Evanghelia. Căci tâlcuirea Scripturii este un proces haric și care nu poate fi desprins de dimensiunea sa eclesială. De fapt, întreaga Biserică participă la lucrarea de tâlcuire a Scripturii. De asemenea, face legătura între tâlcuirea Scripturii și viața sacramentală a Bisericii.

7. Teme majore ale lucrării de propovăduire a Sfintei Evanghelii în cultul divin a Sfinților Trei Ierarhi

Sfinții Trei Ierarhi au înțeles mai bine decât toți înaintașii lor nevoia propovăduirii Sfintei Evanghelii, în cadrul cultului Bisericii noastre. Au înțeles nemăsuratul folos pe care creștinii îl au, dacă se lasă permanent îndrumați de către Biserică și dacă iau ca pildă pentru felul cum să trăiască din chiar Sfânta Scriptură. Sfinții Trei Ierarhi înșiși sunt modele pentru noi, în ce privește felul în care ei au trăit învățătura evanghelică și privind modul cum ei au propovăduit-o contemporanilor lor. Sfinții Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur sunt modele demne de urmat în această lucrare dificilă de propovăduire a cuvântului evanghelic pentru creștinii obișnuiți, mai ales în cadrul liturgic pe care ei înșiși l-au desăvârșit. Iată de ce, abordarea temei propovăduirii Evangheliei în cultul Bisericii noastre, raportându-ne la aceștia, capătă o autoritate indiscutabilă. Nu în ultimul rând, Sfinții Trei Ierarhi au fost și neîntrecați exegeți ai Sfintei Scripturi. Sfinții Trei Ierarhi pleacă de la concepția că Sfânta Scriptură a fost adresată tuturor oamenilor, deopotrivă celor învățați, ca și celor neștiutori de carte. Lectura Scripturii este ca un antidot pentru mulțimea de slăbiciuni și de păcate. Îndeletnicindu-se cu ascultarea Scripturii în Biserică, cu ascultarea tâlcuirii ei și cu lectura proprie, credinciosul va acorda mai multă grijă virtuții, va evita răul. Propovăduirea Evangheliei de către Sfinții Trei Ierarhi nu este o acțiune pur și simplu teoretică, ci urmărește neostenit aplicarea principiilor evanghelice în viața de zi cu zi a creștinilor. De aceea, cuvântările lor, cele mai multe rostite în cadrul Sfintei Liturghii și care pleacă de la explicarea pericopei evanghelice a zilei, capătă o puternică tentă morală.

a. Propovăduirea Evangheliei, coordonată fundamentală a vieții Sfinților Trei Ierarhi

b. Preocupările Sfinților Trei Ierarhi pentru propovăduirea Evangheliei în cadrul cultului Bisericii noastre, oglindite în operele lor

c. Sfânta Scriptură, sursa propovăduirii Sfinților Trei Ierarhi

Sfântul Vasile cel Mare. Nu greșim dacă spunem că întreaga operă vasiliană este un comentariu vast al Sfintei Scripturi. Sfântul Părinte socotește Scriptura ca fiind cea mai bună călăuză spirituală a noastră și locul unde găsim răspuns la întrebările ce ne frământă. El subliniază rolul esențial al Scripturii de edificare și mântuire a sufletelor noastre. Harul lui Dumnezeu "răsună" în Sfânta Scriptură. Arhiepiscopul Cezareei Capadociei subliniază autoritatea deosebită a Scripturii, pe care o numește "cuvântul Adevărului". Dacă lectura Scripturii, de către credinciosul obișnuit, este atât de necesară, nu mai puțin adevărat este faptul că nu oricine este capabil să pătrundă sensul celor ascunse în cuvintele dumnezeiești. De aici necesitatea ca propovăduitorul ales să învețe și pe alții, tâlcuind Scriptura și având deopotrivă pregătirea morală și intelectuală necesară.

Sfântul Ioan Gură de Aur. Sfânta Scriptură cuprinde "cuvintele lui Dumnezeu" și "nimeni nu te învață atât de bine precum acelea". Orice membru al Bisericii poate să citească Scriptura, însă, pentru corecta înțelegere a acesteia, este nevoie de îndrumarea și de legătura cu ierarhia bisericească. Succesul lucrării sale de propovăduire depinde în bună parte de împreună-participare a creștinilor la strădaniile lui. Iar această participare se concretizează cel mai simplu prin dorința lor de a citi Sfânta Evanghelie, în special și Sfânta Scriptură, în general. Sfântul Ioan Gură de Aur era deplin conștient de responsabilitatea lucrării sale și se străduia să ducă cuvântul Scripturii în mintea ascultătorilor. Nu voia să îi încante cu învățături ușoare, ci pătrundea "și pe cele mai adânci". El învăța că oriunde și oricât se propovăduiește cuvântul lui Dumnezeu, este necesară și tâlcuirea acestuia, misiune ce revine preotului și ține de actul propovăduirii.

d. Hristocentrismul lucrării de propovăduire

e. Biserica, locul desfășurării lucrării de propovăduire a Evangheliei

Sfântul Grigorie Teologul a insistat mult asupra ideii de Biserică, trup Tainic, scoțând în evidență lucrarea Duhului, pentru îndumnezeirea ei. El muștră pe cei care, participând la slujbele bisericești, nu acordă acestora suficientă atenție. Sfântul Grigorie Teologul subliniază adeseori ideea că mântuirea pe care Hristos a adus-o întregului neam omenesc se realizează doar în Biserică, prin lucrarea Sfântului Duh. Socotește că este datoria tuturor, deopotrivă clerici și mireni, să păzească dogmele, învățăturile corecte ale Bisericii. Eclesiologia Sfântului Ioan Gură de Aur este vie, experimentală, realistă biblică și liturgică, sau sacramentală, mai ales euharistică. În lucrarea ei, Biserica vrea să integreze pe toți oamenii în Trupul Tainic al Domnului, printr-un proces care repetă pe cel al Întropării, prin tainele dumnezeiești.

f. Trăirea virtuoaasă și mântuirea creștinilor - țelul lucrării de propovăduire a Sfinților Trei Ierarhi

Virtuțile creștine

Despre virtuțile creștine, Sfântul Vasile cel Mare vorbește în majoritatea cuvântărilor sale, căci el vede virtutea ca pe condiția de căpetenie și ca mijocul principal prin care creștinul poate dobândi viața veșnică. Vorbind despre virtuți, Marele Ierarh se referă mai ales la cele cardinale (înțelepciunea, dreptatea și cumpătarea), la cele teologice (credința, nădejdea și iubirea) și la cele sociale (dreptatea, prietenia, binefacerea, sau recunoștința). În raport cu virtuțile, vorbește și despre păcatele ce se opun lor. De asemenea, dezvoltă învățătura despre rugăciune și post. Pentru Marele Ierarh, viața virtuoaasă nu constituie un ideal cu neputință de pus în practică. Viața virtuoaasă este o stare de sănătate a sufletului și a trupului, rezultat al strădaniei continue de a ne asemăna cu Dumnezeu.

Cu cât omul progresează mai mult în virtute, ne învață Sfântul Grigorie Teologul, cu atât conștientizează înălțimea, măiestatea lui Dumnezeu. O atenție deosebită a acordat virtuții iubirii semenilor. Iubirea față de Dumnezeu, ca un corolar al vieții viitoare, nu își poate găsi expresie decât în iubirea față de aproapele.

În lucrarea sa de propovăduire, Sfântul Ioan Gură de Aur sfătuiește pe creștini neîncetat să nu se depărteze de îndatoririle lor duhovnicești. Desigur, aceste îndatoriri duhovnicești, care ne duc pe calea ce conduce la virtute, sunt dificil adesea de îndeplinit. Calea virtuții este îngustă și puțini sunt cei ce o află și o urmează. Primul pas pentru a păși pe calea virtuții, și o condiție a ei este ca să nu trândăvim, ci să arătăm râvnă, să ne ostenim, ca astfel să luăm cununile veșnice. Virtutea, spune Sfântul Părinte, ne dă adevărata libertate. Sfântul Ioan Gură de Aur nu vorbește în general despre iubirea de către creștin a lui Dumnezeu, ci învață și metoda cum aceasta poate fi trăită, făcând voia lui Dumnezeu, slăvind numele Său și arătând grijă pentru semenii. Întreaga viață și toate faptele oamenilor ar trebui să fie inspirate de iubirea față de Dumnezeu. Iubind pe Dumnezeu, multe sunt roadele ce se revarsă binefăcătoare asupra sufletului nostru, dar mai ales bucuria, pacea și harul. Însă nimic nu poate fi comparat cu fericirea de a iubi pe Dumnezeu Cel în Treime și de a te ști iubit de El. Iubirea este principiul tuturor bunurilor și o așează încă mai presus de feciorie și martiriu. Dragostea capătă dimensiuni sociale. Din acest punct de vedere, autorul se deosebește de alți teologi. El identifică pe Hristos cu orice semen și mai ales cu cel în suferință. Iertarea semenilor este o formă de iubire a aproapelui.

Păcatele și curățirea de patimi

Răul nu există prin sine. Sfântul Vasile cel Mare ia atitudine față de cei care, plecând de la versetul din cartea Facerii: *Și întuneric era deasupra pământului*, ajung la concluzia că prin acel întuneric trebuie să înțelegem un principiu rău. De fapt, răul nu trebuie căutat în afară de noi și el nu are o natură a sa. În cuvântările Sfântului Grigorie Teologul întâlnim multe idei, prin care vrea să îi convingă pe ascultătorii săi despre necesitatea curățeniei minții și a cugetului, pentru a primi și a face lucrătoare învățăturile mântuitoare ale Domnului. Curățirea este necesară mai ales propovăduitorului. Sfântul Ioan Gură de Aur ne sfătuiește să tăiem răutatea de la început, căci altfel ea se va mări și ca întrece puterile noastre. Păcatele aduc cu ele asupra omului o adevărată povară.

g. Sfintele Taine și rolul lor mântuitor. Rolul harului divin

Taina Botezului

În Omilia a XIII-a din ciclul celor 24 de omilii cu teme diverse ale Sfântului Vasile cel Mare, el vorbește despre Sfântul Botez, insistând mai mult despre timpul potrivit pentru primirea lui. "Întreaga viață a omului este timp pentru Botez". Căci Botezul înseamnă luminare. Sfântul Grigorie Teologul numește această Sfânta Taină "cel mai bun și cel mai de preț dintre toate darurile lui Dumnezeu". Botezul

este rădăcina supranaturală a credinței și a vieții noastre creștine. Sfântul Ioan Gură de Aur atrage atenția celor care amânau momentul primirii Botezului că sfârșitul zilelor nu este cunoscut nici unui om. Multe sunt roadele Botezului în viața noastră. În Postul mare al anului 388, Sfântul Ioan Gură de Aur a rostit un ciclu de cuvântări baptismale, opt la număr.

Sfânta Euharistie

Sfinții Părinți au acordat o importanță deosebită acestei Sfinte Taine, socotind-o culmea sfințirii celor credincioși, pentru că printr-înșa ei se unesc cu Trupul și Sângele lui Hristos. Deopotrivă, au legat Sfânta Euharistie de Sfânta Liturghie, al cărei moment central este. Sfânta Euharistie reprezintă mijlocul prin care sporește neîncetat viața noastră în Hristos și care ne dă noi puteri de viață harică.

Pocăința

Sfântul Ioan Gură de Aur a închinat pocăinței nouă dintre cele mai frumoase cuvântări rostite de el, arătând și care sunt momentele principale ale procesului psihologic al acesteia. Propovăduirea Evangheliei găsește o minunată formă de exprimare și prin acest gen de predici tematice, nouă la număr, despre pocăință.

Taina Căsătoriei. Familia creștină

Bărbatul și femeia, spune Sfântul Vasile cel Mare, se bucură de aceeași prețuire în fața lui Dumnezeu. Prin natura lor, ei sunt identici, iar răsplata pentru o faptă bună este aceeași. Biserica înțelege să respecte această egalitate. Familia creștină este o scară spre cer, este focarul care a dăruit forțe noi de viață în Hristos. Sfântul Ioan Gură de Aur abordează pe larg această temă, ce se repetă adeseori în cuvântările sale. Este dovada că el a pus un accent deosebit pe familia creștină, în care sunt integrați, ca într-o biserică în miniatură, toți membrii Bisericii mari. În mai multe rânduri, Sfântul Părinte numește căsătoria taină. Nunta duce pe om în împărăția cerurilor. Educația în familie primește o mare atenție în cuvântările hrisostomice. Este un fel de continuare a lucrării de propovăduire.

h.Aspecte ale umanismului creștin, ogândite în propovăduirea Sfinților Trei Ierarhi

Sfântul Vasile cel Mare relevă demnitatea unică a omului și locul lui privilegiat în lume, ilustrat chiar de modul creației sale de către Dumnezeu. Omiliile vasiliene sunt importante pentru antropologia creștină, căci într-însele se face distincția clară între termenii de chip și de asemănare. Sfântul Grigorie Teologul vorbește despre sufletul nostru, pe care îl numește “suflare a lui Dumnezeu”, amestecare a cerescului cu pământescul. Creîndu-l pe om, Dumnezeu l-a cinstit cu voință liberă, “ca binele să nu fie mai puțin al celui care îl alege”. Omul este pentru Sfântul Ioan Gură de Aur coroana creației lui Dumnezeu, făcut fiind după chipul Creatorului și fiind cea mai iubită de Acesta. Pentru om a creat Dumnezeu întreaga lume, tot ce se vede. Sfântul Părinte descrie frumusețea sufletului, care dă și trupului frumusețe și viață. Alte teme sunt legate de faptele bune, de muncă, de bogăție și sărăcie.

i.Preotul ca propovăduitor și rolul cuvântului (al predicii) în lucrarea de propovăduire

Pentru Sfântul Vasile cel Mare, slujirea preotului este asemănată cu slujirea îngerească. Sfântul Părinte a arătat totdeauna conștiința responsabilității în slujirea sa de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu în misiunea sa învățătoarească. A socotit propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu ca pe o necesitate pentru mântuirea creștinilor. Tot ceea ce Sfântul Grigorie Teologul a scris despre slujirea preoției, a dovedit și prin viața și faptele sale. Ca propovăduitor al Evangheliei, s-a simțit totdeauna un om al Bisericii și preot al ei. Predica și întreaga lucrarea hrisostomică de propovăduire nu pot fi despărțite de personalitatea Sfântului Ioan Gură de Aur. El a cunoscut înțelesul autentic al dumnezeieștilor învățături, aplicându-l la nevoile spirituale ale contemporanilor săi. A tâlcuit, a dezvăluit, a transmis pe înțelesul tuturor învățăturile Evangheliei. Nu a văzut lucrarea de propovăduire prin predică drept o activitate de ambiție, ci o misiune de credință și o poruncă de la Domnul.

j.Sfinții Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur în cultul ortodox

8.Catehezele Sfântului Chiril al Ierusalimului, cele mai vechi documente mistagogice patristice și locul lor în cadrul Liturghiei catehumenilor

Propovăduind învățătura curată, cu toată prigoana abătută și asupra sa, Sfântul Chiril a ajuns să fie socotit de către Părinții Sinodului al II-lea ecumenic, de la Constantinopol (anul 381) ca unul dintre cei mai importanți ierarhi ai vremurilor sale. Cele 24 de cateheze chiriliene formează un ciclu catehizator complet. Timpul din zi când Sfântul Chiril a rostit catehezele sale este la Liturghia catehumenilor. Cât despre cele 5 ultime cateheze, numite și mistagogice, acestea au fost expuse de luni și până vineri, în Săptămâna Luminată, pentru cei ce fuseseră botezați de Înviere. Locul în care s-au rostit toate catehezele

Sfântului Chiril este Sfânta Biserică, în lăcașurile Ierusalimului, căci ele erau legate, cum am spus, de Sfânta Liturghie. Sfântul Chiril se străduiește și reușește să dovedească faptul că toate învățăturile pe care catehumenii le primeau, formulate fiind în Simbolul de credință, erau luate din Sfânta Scriptură și primite de Biserică. Nu este permis, spune el, să existe vreo învățătură fără temei scripturistic. Dar întemeierea învățăturilor Bisericii pe Scriptură nu exclude Tradiția Sfântă. În centrul Liturghiei catehumenilor se află lecturile din Sfânta Scriptură. Când se săvârșea Liturghia Sfântului Iacov, se rosteau și catehezele, parte a aceleiași Liturghii a catehumenilor, alături de rugăciunile din finalul acestei părți a Liturghiei.

9.Sfântul Ambrozie al Milanului, propovăduitor al Evangheliei în Apusul creștin

Râvna Sfântului Ambrozie în propovăduirea Evangheliei a îmbrăcat forme diverse, în chiar propria sa viață, pe care a trăit-o potrivit cu principiile Mântuitorului. Opera ambroziană, caracterizată ca fiind marcată de spiritul practic al autorului ei, arată conștiința responsabilității acestuia în fața lui Dumnezeu, pentru viața credincioșilor pe care îi păstorea.

10.Teodor de Mopsuestia și importanța lucrărilor sale pentru istoria cultului

Asemenea Sfântului Ambrozie, a ținut o serie de cuvântări catehetice despre cele trei Taine de inițiere. Față de Sfinții Chiril al Ierusalimului și Ambrozie, care descriu complet și sistematic Tainele de inițiere, Teodor de Mopsuestia le explică parțial, pe parcursul catehezelor sale, deși rânduiala Botezului poate fi reconstituită în detaliu. În ce privește Liturghia în vremea lui Teodor de Mopsuestia, el este cel dintâi care atribuie diferitelor acte petrecute în vremea Liturghiei o semnificație, într-o succesiune temporală.

11.Cântarea în cult, ca formă de propovăduire a Evangheliei, la Sfântul Niceta de Remesiana

Vorbind catehumenilor, Sfântul Niceta îi îndeamnă pe aceștia să cerceteze “învățăturile trebuincioase”, reținându-le. Ele sunt “adunate din propovăduirea Sfintei Scripturi” și le sunt necesare, în vederea primirii Botezului, pentru ca “să cunoască mai precis ce vor primi, ori ce trebuie să păzească”.

12.Cuvântările lui Asterie al Amasiei

Asterie, episcopul din Amasia Pontului, prin cuvântările sale a căutat “să așeze balsamul vindecător al cuvintelor Evangheliei peste toate rănilor vieții creștinilor, îndemnând neostenit la virtute, străduindu-se să îndrepte pe păstorii săi, într-o limbă de o frumusețe aparte“. Asterie se străduiește să explice Scriptura pe înțelesul credincioșilor, voind să aplice învățăturile acesteia în viața lor. Se spune că duhul Scripturii se află în întreaga sa operă. Dar Asterie este deopotrivă ancorat în realitățile sociale ale ascultătorilor săi. Operele lui Asterie se încadrează perfect în lucrarea de propovăduire a Evangheliei în cadrul cultului divin al Bisericii noastre, în primele secole, căci Asterie își rostea predicile în cadrul Sfintei Liturghii, imediat după Sfânta Evanghelie.

13.Mistagogia Sfântului Maxim Mărturisitorul

Lucrarea Mistagogia înseamnă inițiere în tainele cultului liturgic. Ea este caracteristică pentru gândirea autorului. Sfântul Părinte tâlcuiește mistic slujba liturgică. În primele șapte capitole expune sistemul său de eslesiologie liturgică, cu concepția despre lumea materială și despre sufletul omenesc, considerate ca o biserică, menită să cuprindă și să conducă pe om și întregul univers la unirea cu Dumnezeu, printr-un proces de curățire și de sfințire progresivă, prin participarea la liturghia Bisericii. Începând cu capitolul VIII, Mistagogia Sfântului Maxim tâlcuiește simbolic și mistic Liturghia și dezvoltă ideea transformării progresive a sufletului prin influența purificatoare, sfințitoare și divinizatoare, pe care slujba liturgică o exercită asupra sufletului. Citirea “dumnezeieștilor și preasfintelor cărți” la Sfânta Liturghie “indică voile și sfaturile dumnezeiești și fericite ale atotsfântului Dumnezeu”. Prin aceste lecturi, creștinul află ce îndatoriri trebuie să împlinească, după puterea sa.

14.Relăției dintre predică și timpul liturgic în omiliile Sfântului Ioan Damaschinul

Omiliile la Adormirea Maicii Domnului au fost rostite în context liturgic și sunt legate de timpul liturgic. Constituie exemplul cel mai grăitor al relației dintre predică și timpul liturgic. Au fost rostite în cadrul unei slujbe de priveghere de toată noaptea. Această slujbă era specifică mănăstirilor din Bizanț, la sărbătorile mari, la praznicele împărătești și la alte ocazii speciale. Sfântul Părinte împletește exegeza textelor evanghelice cu lauda și cu panegericul.

15.Sfântul Nicolae Cabasila, tâlcuitor al Liturghiei bizantine

Se spune despre Nicolae Cabasila că este “cel mai autorizat interpret al Liturghiei bizantine”, mai ales pentru binecunoscuta sa lucrare cu titlul: “Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii”. Este o tâlcuire

deopotrivă dogmatică și mistică, completă și profundă, în 53 de capitole, urmând rânduiala Liturghiei noastre. Nicolae Cabasila îmbină caracterul spiritual al erminiei sale cu cel simbolic, văzând în Liturghie mijlocul și mediul de progres spiritual și de sfințire a omului, dar și modalitatea de actualizare a economiei divine.

16. Alți autori: Sfântul Ipolit, Constituțiile Apostolice, Sfântul Maxim de Turin, Sfântul Gherman al Constantinopolului, Sfântul Simeon al Tesalonicului

III. Propovăduirea Evangheliei în Biserica strămoșească, în limba română

Pe teritoriul patriei, în Biserica noastră strămoșească, Evanghelia Domnului s-a propovăduit începând chiar cu Sfântul Apostol Andrei. Despre felul cum era predicat cuvântul lui Dumnezeu atunci, lipsesc documentele și lucrările scrise. Însă nu ne îndoim că predica era parte a cultului, iar Evanghelia era citită și tâlcuită. Dovadă a unei vieți creștine depline stau martirii credinței noastre străbune. Despre propovăduirea Evangheliei în limba română, prin prisma documentelor și a manuscriselor, se poate vorbi însă mai ales din secolul al XV-lea. Acum întâlnim personalitatea lui Grigorie Țamblac, un ieromonah al cărui nume arată că era chiar vlah de origine. Deși cunoștea limba slavă, el a rostit la 20 decembrie 1401 prima cuvântare a sa, în limba română, în Suceava. Odată cu trecerea timpului și cu dezvoltarea tiparului, au apărut colecțiile numite Cazanii. În toată această perioadă, mai ales în secolele XV-XVI, s-a predicat românește, păstrându-se duhul Ortodoxiei. Cazaniile adunau cuvântările ce tâlcuiau pericopele evanghelice la duminicile de peste an, la praznicele împărătești și la cele ale sfinților. Conținutul lor este ortodox, iar forma lor literară arată evoluția limbii române bisericești. Toate aceste cuvântări au fost rostite de către autorii lor în cadrul cultului divin și au fost citite apoi de generațiile de slujitori tot în cadrul cultului divin.

1. Cazania lui Coresi

Dacă prima cazanie este pierdută și în general rolul jucat de ea a fost unul limitat, Cazania de la 1581 a fost mult mai importantă. Cuprinde 67 de predici, la Duminicile și sărbătorile anului, începând cu Duminica vameșului și a fariseului. Cazania aceasta arată că lucrarea de propovăduire a cuvântului evanghelic în Biserica românească era o realitate incontestabilă.

2. Cazania lui Varlaam

Mitropolitul Varlaam al Moldovei este o personalitate remarcabilă a Bisericii strămoșești atât prin activitatea, cât și prin opera sa de căpătâi, Cazania, o lucrare de referință în evoluția culturii românești în general, dar și o dovadă de nezdruccinat că în limba poporului nostru a fost propovăduită Evanghelia lui Hristos, în Biserica Ortodoxă, din cele mai vechi timpuri. Din chiar titlul cărții, aflăm că ea este “carte românească de învățătură la duminicile de peste an și la praznicele împărătești și la sfinții mari”. Cazania lui Varlaam a jucat un rol important și în unirea românilor din cele trei provincii unde a circulat. De asemenea, această Cazanie a contribuit la păstrarea nealterată a credinței noastre ortodoxe.

3. Predicile lui Antim Ivireanu

Marele Ierarh a fost și un trăitor și duhovnic, un cunoscător al Sfintei Scripturi și propovăduitor al Evangheliei lui Hristos, roadele lucrării sale rămânând peste veacuri. Despre patosul cu care a propovăduit Evanghelia în timpul vieții ne-au rămas ca mărturie mai ales predicile sale, dar și amintirea vieții lui zbuciumate, în care a luptat pentru binele norodului. S-a predicat desigur în limba română și până la Antim, însă sporadic și timid, lipsit parcă de arta oratorică. Dar prin Antim, propovăduirea Evangheliei în Biserica noastră face trecerea de la cazanie la predica vie, dublată de patosul predicatorului și permanent legată de preocupările morale, duhovnicești ale ascultătorilor, cu care propovăduitorul era legat organic. Iată de ce roadele propovăduirii Evangheliei în Biserica noastră, de către Antim Ivireanu, au fost bogate, el contribuind mult la luminarea înaintașilor noștri. Predicând în limba română, adică limba poporului, a făcut ca ea să ia locul celei slavone, mai ales la Sfânta Liturghie, în care se încadrează și predica.

În concluzie, în Biserica strămoșească s-a propovăduit Evanghelia în limba română din timpuri străvechi. Dovadă stau trei dintre monumentele limbii și ale teologiei noastre: Cazaniile lui Coresi și Varlaam, precum și predicile lui Antim Ivireanu.

IV. Fundamente canonice ale propovăduirii

De la început, Biserica a simțit nevoia propovăduirii prin predică, dar și nevoia reglementării dreptului de a învăța și a formelor în care s-a exercitat lucrarea învățătoarească. Cea dintâi normă canonică-liturgică ce stabilește obligația clerului de a propovădui dreapta credință apare în Constituțiile

Apostolice. Prin slujirea învățătoarească, clerul avea rolul de a păstra cuvântul Evangheliei, de a răspândi învățătura creștină și de a o păzi de erori. Această putere au primit-o episcopii (canonul 34 apostolic). Canonul 58 apostolic face un pas mai departe, obligând pe clerici, fie ei episcopi sau preoți, să predice, să poarte grijă de popor, pedepsind pe cei care nu învață dreapta credință. Un canon încă și mai important, canonul 19 de la Laodiceea statornicea obligația episcopilor de a propovădui dreapta credință a Bisericii în cadrul cultului divin. Laicii nu aveau dreptul să citească cuvintele dumnezeiești către popor, din amvon, în cadrul cultului (canonul 33 trulan). Ei nu aveau nici dreptul de a predica, în aceleași condiții (canonul 64 trulan).

1. Predicatorul – propovăduitorul Evangheliei privit prin perspectiva canoanelor bisericești

2. Norme canonice privind propovăduirea Evangheliei prin predică în cadrul cultului divin

De la început, se pune mult accent pe propovăduirea credinței adevărate a Bisericii, stabilită și formulată de Părinții de la Sinoadele ecumenice. Lucrarea de propovăduire nu este ceva opțional, ci constituie o primă îndatorire, primită de Sfinții Apostoli de la Hristos, Care i-a trimis să învețe toate neamurile. Prin succesiunea apostolică, îndatorirea de propovăduire a Evangheliei revine clerului, responsabil pentru continuarea acestei activități învățătoarești peste veacuri. Propovăduirea continuă se impune nu doar ca o obligație, ci și ca o necesitate. Iată de ce Sinoadele întrunite în Biserică au stabilit, prin canoanele lor, pedepse pentru clericii care nu-și îndeplinesc, sau își îndeplinesc superficial această lucrare de propovăduire.

3. Rânduiele canonice privind rugăciunea, ca parte a cultului divin al Bisericii noastre

Propovăduirea Evangheliei se face mai ales în cadrul cultului divin, a cărui componentă esențială este tocmai rugăciunea. Dar rugăciunea în cultul Bisericii noastre nu este ceva lăsat la libertatea de decizie a fiecărui creștin, ci respectă o serie de exigențe, inclusiv de natură canonică.

4. Dispoziții canonice privind participarea mirenilor la lucrarea de propovăduire a Evangheliei

Canonul 64 al Sinodului trulan interzicea laicilor dreptul de a predica, precizând rolul și locul fiecărui membru al organismului bisericesc.

V. Propovăduirea Evangheliei - misiunea Bisericii

Prin lucrarea de propovăduire a Evangheliei, sub forma predicii de obicei, Biserica îi ajută pe oameni ca ei să cunoască pe Fiul lui Dumnezeu întrupat și să-și câștige bunul de mult preț al mântuirii. Creștinii cred, mărturisesc și trăiesc adevărul revelat din Evanghelii. Lucrarea de propovăduire realizată de Biserică este destinată tuturor oamenilor. Cuvintele Evangheliei poartă într-însele puterea harică necesară pentru îndeplinirea rolului lor. Esența acestei lucrări de propovăduire realizată de Biserică este înțelegerea realității mântuirii tuturor oamenilor în Hristos.

1. Aspecte ale lucrării de propovăduire

Sfinții Apostoli au propovăduit în lume Evanghelia lui Hristos. Lucrarea lor a fost continuată de către clerul bisericesc, în succesiune neîntreruptă. Neostenit, Biserica, prin slujitorii ei, a învățat pe oameni și le-a tâlcuit Scriptura, le-a vestit mesajul mântuirii, urmând porunca Mântuitorului. Lucrarea de propovăduire a cunoscut astfel două aspecte: kerigmatic și învățătoresc. Kerigma și didascaliala se întrepătrund, se completează. Didascaliala aprofundează cele predate de kerigmă. Propovăduirea, prin kerigmă și prin învățatură, nu poate fi despărțită de Biserică. Nici Biserica nu se poate construi fără lucrarea predicatorială. Se poate spune că între propovăduire și Biserică este o completare reciprocă.

2. Rolul propovăduirii Evangheliei în întărirea credinței

Există o legătură strânsă între propovăduirea Evangheliei, în general, a Scripturii, în Biserică, și credința creștinilor. Căci credința este rod al harului, al deschiderii sufletului omenească spre Dumnezeu, dar și rezultat al lucrării de propovăduire. Pentru a asculta cuvântul Evangheliei este nevoie, de asemenea, de o credință inițială. Propovăduirea este necesară mereu, fiindcă ea nu este doar temelie, ci și cea care întărește permanent în suflete credința. Evanghelia, odată ascultată, ne cheamă la credință. La chemarea aceasta este prezent Însuși Hristos. Propovăduirea Evangheliei devine izvor nesecat pentru credință.

3. Cateheza și predica

Cateheza a fost unul dintre mijloacele ce au avut o puternică înrăurire asupra sufletelor primilor creștini. Ea rămâne și astăzi actuală. Cateheza a instruit în duh hristocentric, a făcut educație religioasă-morală, a zidit sufletele după modelul nostru Hristos. Cateheza se deosebește de omilie, de predică, având loc și rost diferit. Ea contribuie la formarea viitorului creștin, a virtuților lui. Cateheza creștină nu poate fi

despărțită de Scriptură, având caracter biblic și hristocentric. Cateheza are de asemenea o anumită abordare pedagogică. Cateheza a fost rostită în cadrul Liturghiei catehumenilor, urmărind astfel trăirea învățăturilor. Prin cateheză și prin lecturile din Sfânta Scriptură și mai ales din Sfânta Evanghelie, în cadrul cultului divin, Biserica realizează lucrarea sa de evanghelizare. Un pas înainte face atunci când, prin predică, în cadrul creat de același cult divin, ea consolidează în inimile creștinilor învățătura mântuitoare. Dar încorporarea deplină a lor în Trupul lui Hristos, în Biserică, ține de împărtășirea lor cu Sfintele Taine, de viața lor liturgică, sacramentală. În toate aceste faze, creștinul este chemat să primească cuvântul lui Dumnezeu, cel prezent mai ales în Sfintele Evanghelii.

4.Tradiția bisericească și rolul ei în propovăduire

Părintele Profesor Grigorie Marcu spunea că fără erminie, Scriptura este ca o farmacie care are toate medicamentele, dar acestea sunt neetichetate. Iar medicamentele nu pot fi luate la întâmplare, fără sfatul medicului, căci ele pot ucide. Biserica are puterea că tâlcuiască Scriptura, să propovăduiască deci și Sfânta Evanghelie, căci Biserica are Tradiția. Flacăra Scripturii nu ar putea să ardă în candela vieții bisericești, dacă nu ar avea untdelemnul Tradiției. Ca exponenți ai Tradiției, Sfinții Părinți au fost deopotrivă cei mai buni exegeți ai Scripturii și propovăduitori ai Evangheliei.

5.Hristocentrismul propovăduirii creștine

Întâlnirea noastră cu Cuvântul întrupat are loc în Biserică, unde aflăm Trupul și Sângele lui Hristos, dar unde primim și propovăduirea Evangheliei. Însă Evanghelia, Scriptura în general sunt doar o parte a revelației. Ea nu poate fi despărțită de Biserică, fiind o parte a vieții ei. Evanghelia este fixarea în scris a mărturiei Bisericii de la Mântuitorul. În Biserica Ortodoxă, Sfânta Evanghelie, în general Sfânta Scriptură, nu poate fi înțeleasă fără Sfânta Jertfă, despărțită de Sfânta Liturghie. Acolo Dumnezeu ne ajută cu harul Său în Hristos să înțelegem cele scrise în Evanghelia Sa.

VI.Preotul – propovăduitorul Evangheliei și rolul său din perspectiva scripturistică și patristică

Biserica a împlinit dintru început lucrarea sa învățătoarească, propovăduind Evanghelia, împlinind de fapt porunca primită de la Domnul nostru Iisus Hristos. Apostolii și diaconii au plecat din Ierusalim, iar Faptele Apostolilor consemnează cu multă precizie în exprimare că cei ce se împărtășiseră, străbăteau țara, binevestind cuvântul, adică propovăduind Evanghelia lui Hristos. Mergând pe firul istoriei creștinismului, ajungem în vremea Părinților Apostolici. Hristos este în centrul lucrării lor de propovăduire. Ierarhia bisericească este pentru acești Părinți ai Bisericii noastre cea care are un rol esențial în lucrarea de propovăduire. Lucrarea de propovăduire a Părinților Apostolici continuă pe cea a Sfinților Apostoli. Dintre toți autorii patristici, Sfinții Trei Ierarhi subliniază cel mai intens rolul preotului de propovăduitor al Evangheliei. Sfântul Ioan Gură de Aur, prin întreaga sa operă și activitate, dar mai ales prin binecunoscuta sa lucrare Despre preoție, este cel mai hotărât susținător al rolului preotului în lucrarea de propovăduire a Evangheliei în Biserica lui Hristos. Acest Mare Ierarh sintetizează tot ceea ce au spus autorii anteriori lui, formulând un punct de vedere rămas normativ pentru creștinism.

VII .Cultul divin și lucrarea de propovăduire

1.Cultul divin și funcțiile lui

Funcțiile cultului divin ortodox, sau scopurile lui fundamentale sunt: funcția latreutico-euharistică (laudă și mulțumire); cea harismatico-sacramentală (sfințitoare) și cea didactică (având în vedere lecturile biblice, inclusiv ale Sfintei Evanghelii și tâlcuirea lor, prin predică, sau cateheză; vizează și rugăciunile și cântările, care transmit credinciosului învățătura de credință a bisericii). Scopul didactic este complex, urmărind instruirea credincioșilor în învățătura creștină. Cultul contribuie la descoperirea adevărilor mântuitoare și la apărarea dreptei credințe. Iată de ce propovăduirea prin predică, oricât ar fi ea de bine făcută, oricât de talentat și plin de har ar fi predicatorul, nu poate să ia locul propovăduirii prin cultul divin. Predica însă contribuie și la mai buna înțelegere de către creștini a semnificației cultului divin. Liturghia, ca moment central al cultului divin, este și ea o propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu.

Sfânta Liturghie este cea mai însemnată slujbă obștească a Bisericii. Este de fapt inima cultului divin. În Liturghie, Mântuitorul este prezent la fel de real ca și acum 2000 de ani. În Liturghie, prin rugăciuni, prin lecturile biblice, prin gesturile cultice se actualizează întreaga viață a Mântuitorului. De exemplu, la Vohodul Mic Îl urmăm pe Hristos la propovăduirea Evangheliei. Liturghia catehumenilor are prin excelență caracter didactic, instructiv. Acum se citesc Apostolul și Evanghelia. În această parte a Liturghiei se rostea predica, îndată după lecturile biblice. Cu timpul, catehumenatul a dispărut, pe când

această parte a Liturghiei s-a păstrat. În vechime, după citirea Evangheliei urma imediat tâlcuirea ei, prin predica episcopului, sau a preotului. Acesta este locul firesc al predicii, tâlcuind pericopa, dar și pregătind pe creștini pentru primirea Euharistiei, prin îndemnuri adecvate.

2.Modurile prezenței lui Hristos în cultul divin. Rugăciunea și cuvântul Sfintei Evanghelii

Hristos este prezent în cultul Bisericii noastre în mai multe moduri: 1)prin Jertfa Euharistică; 2)în celelalte Taine; 3)în ierurgii și slujbe, rugăciuni și binecuvântări; 4)în cuvântul Scripturii și mai ales al Sfintei Evanghelii, prin lecturile biblice; 5)în lucrarea de propovăduire a preotului; 6)în rugăciunile și cântările credincioșilor, în cadrul cultului; 7)în lecturile biblice realizate de credincioși în afara bisericii, în rugăciunile lor; 8)în convorbirile creștinilor despre Dumnezeu. Între aceste moduri ale prezenței lui Hristos în cultul divin, la loc important sa află cuvântul și rugăciunea. Prin cuvânt, Hristos lucrează asupra creștinilor. Prin cuvântul Evangheliei, rostit în Biserică, Hristos se face cunoscut creștinilor. Însă în cultul divin, cuvântul nu poate fi despărțit de rugăciune. Granița dintre cuvânt și rugăciune este greu de stabilit. Numai preotul este autorizat să propovăduiască cuvântul despre Hristos. De aceea, cuvântul propovăduit de preot este primul mijloc prin care prezența Mântuitorului se face simțită. Însă acest cuvânt doar însoțit de rugăciune capătă tărie, consistență și este primit de ascultători, devenind lucrător. De aceea, rugăciunea devine o formă superioară de propovăduire de către preot a cuvântului. Cuvântul lui Hristos și despre Hristos, mai ales cel consemnat în Sfintele Evanghelii, nu rămâne doar o simplă relatare, o istorie a faptelor petrecute acum două milenii, ci are putere transformatoare asupra noastră. În cuvântul lui Dumnezeu către noi, așa cum ne este propovăduit el de Biserică, simțim dragostea lui Hristos pentru noi și simțim cum se naște dragostea noastră față de El. Iar prin rugăciunea noastră ne arătăm afecțiunea noastră față de El. Predica, formă de propovăduire a Evangheliei, nu poate fi despărțită de Sfânta Liturghie. Ea se rostește în Biserică, în timpul Liturghiei, de către preotul care slujește Liturghia. Desigur, rostul participării creștinilor la Sfânta Liturghie este cel al împărtășirii lor. Însă chiar și dacă ei nu se împărtășesc, totuși sunt câștigați. La Liturghie ei se întâlnesc cu Hristos prin cuvântul Lui sau despre El și prin iradierea puterii Lui. Iar lucrarea lui Hristos în Liturghie nu se desparte de lucrarea Sfântului Duh.

VIII.Propovăduirea Evangheliei și lucrarea sacramentală a Bisericii

Sfintele Taine sunt *mijloace* și *căi* prin care creștinii pot dobândi mântuirea, sunt porți prin care putem intra în împărăția lui Dumnezeu. Prin Sfintele Taine, Hristos ne aduce la viață. Mântuirea, care constituie o realitate spirituală, devine prin Taine ceva vizibil, cognoscibil. Harul Sfintelor Taine vine pe ogorul sufletelor noastre și devine roditor, dacă găsește pământ bun, desăvârșindu-ne.

1.Legătura dintre cuvântul Evangheliei și Sfintele Taine

Se poate vorbi despre legătura dintre propovăduirea Evangheliei și lucrarea Sfintelor Taine. Căci propovăduirea pregătește răscumpărarea, iar prin Taine, mântuirea noastră se realizează real. Cuvântul Evangheliei lui Hristos nu este precum cuvântul nostru, ci el dă viață, transformă sufletele, înviază morții, este lucrător și plin de putere. Între cuvântul Mântuitorului, așa cum Sfintele Evanghelii îl consemnează, și faptele Sale este o legătură nedespărțită. Cuvântul predicii Sale este revelație, iar lucrarea Sa este divină, plină de putere. Tot astfel, când vorbim despre propovăduirea Evangheliei, în sens de cuvânt al lui Hristos și despre Hristos, nu putem să o despărțim de cultul divin al Bisericii noastre, adică de Sfintele Taine, de Sfânta Liturghie și de celelalte slujbe, așa cum nu vedem în lucrarea aceasta alt scop mai important decât acela de a câștiga mântuirea noastră. Între cuvânt și Taine nu este o opoziție, căci în ambele forme lucrează harul divin. Propovăduirea cuvântului mântuitor al lui Hristos nu este suficientă, dacă nu este însoțită de primirea Sfintelor Taine. Cuvântul și Tainele se completează reciproc și asigură dobândirea mântuirii.

2. Caracterul hristologic și eclesiologic al Sfintelor Taine

Toate actele Bisericii au caracter de taină și prin aceasta se realizează unirea fiecărui credincios cu Hristos, în Duhul Sfânt. În sens propriu, sunt numai șapte Taine. Ele aparțin Bisericii, ca acte ale Capului ei, Hristos. Sfintele Taine unesc pe creștini cu Hristos. Însă ele unesc și pe credincioși între ei.

3. Sfântul Botez

4. Taina Mirungerii

5.Propovăduirea Evangheliei și slujirea Sfintei Liturghii

Sfânta Liturghie, ca slujbă euharistică, nu este pur și simplu una dintre cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii noastre, ci este inima vieții creștine, sacramentale și liturgice și temelia oricărei lucrări ce se săvârșește în Biserică. Ea rezumă într-însa întreaga Evanghelie. În Sfânta Liturghie, ne întâlnim în chip

real cu Însuși Hristos. De aceea, Sfânta Liturghie este deopotrivă izvor al vieții oricărui creștin, dar și vârful ei. Propovăduirea nu poate fi despărțită de Sfânta Liturghie, de Sfânta Jertfă ce se săvârșește într-însa. Pentru că propovăduirea Evangheliei nu poate fi deplină decât atunci când este lucrată în cadrul liturgic, în care simțim prezența euharistică a lui Hristos. Propovăduirea Evangheliei și slujirea Sfintei Liturghii sunt nedespărțite, căci nedespărțită este legătura dintre cuvântul lui Dumnezeu și Sfintele Taine. În Sfânta Evanghelie ne întâlnim real cu Hristos, al Cărui cuvânt ne vorbește și în Sfânta Liturghie. Sfânta Liturghie a Bisericii dreptmăritoare este sinonimă cu comuniunea. Iar în comuniunea aceasta, creștinul este îmbrățișat, în chip real, primind cuvântul dumnezeiesc și împărtășindu-se cu Sfintele Taine. În Liturghie, Dumnezeu vine în cea mai mare apropiere posibilă față de om, iar omul se străduiește să se apropie de Dumnezeu. În Biserică, omul află harul cuvântului propovăduit, se întărește cu harul rugăciunii, cântă și se împărtășește.

Cele două părți ale Liturghiei formează o singură slujbă divină. Prima ei parte pregătește pentru primirea Euharistiei. Ea poate fi numită și Liturghia cuvântului. Liturghia catehumenilor este o condiție de neînlocuit pentru aducerea jertfei liturgice. Vohodul Mic ne aduce aminte de ieșirea Mântuitorului la propovăduire, dar este și o ieșire continuă la învățătura noastră. Evanghelia, pe care preotul o aduce în mijlocul credincioșilor, în Biserică, este Hristos în mijlocul nostru. Dacă la Liturghia credincioșilor elementul central este Jertfa, la Liturghia catehumenilor este Sfânta Evanghelie. Așadar, punctul culminant al primei părți a Liturghiei este citirea Evangheliei. Hristos citește, prin gura preotului, Evanghelia Sa.

Canonic, predica ar trebui rostită imediat după Sfânta Evanghelie, adică după citirea textului, constând în tâlcuirea acelu text și în rezumarea învățăturilor desprinse din pericopa evanghelică. Aceasta pentru că ascultătorii au proaspete în minte cuvintele Sfintei Evanghelii.

IX. Importanța propovăduirii Evangheliei în procesul mântuirii

Lucrarea de propovăduire a Evangheliei se realizează cu ajutorul cuvântului. Ea este o activitate ce se desfășoară doar pe parcursul vieții omului, dar implicațiile sale sunt unele de perspectivă, având o dimensiune eshatologică și un sens soteriologic. De aceea, vorbim despre propovăduirea Evangheliei ca despre ceva care condiționează, chiar dacă nu în exclusivitate dobândirea mântuirii noastre. Este așadar o condiție strict necesară, dar nu și suficientă.

X. Concluzii

Tema abordată este deosebit de vastă. Bazat în cea mai mare parte pe literatura teologică în limba română, care mi-a fost accesibilă, pe lucrările profesorilor mei, întrebuintând pe larg o argumentație patristică din operele Sfinților Părinți, folosindu-mă de concluziile la care au ajuns cei ce au studiat mai profund, fie și parțial, tema propovăduirii Evangheliei în cadrul cultului nostru, am încercat să formulez coerent și sistematic principalele idei care sunt primite și învățate de biserica noastră dreptmăritoare.

Bibliografie

Ca izvoare, s-au întrebuintat 78 de surse, iar ca lucrări și studii s-au studiat 288 de titluri.